

Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Πολυγλωσσία

Ευρωπαϊκός Χάρτης της Πολυγλωσσίας Ευρωπαϊκή Σύσκεψη για την Πολυγλωσσία – 2005-2019

Η Πρώτη Ευρωπαϊκή Σύσκεψη για την Πολυγλωσσία που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι στις 24 & 25 Νοεμβρίου 2005 δημιούργησε το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Πολυγλωσσία, που αποτελεί μια δομή αμοιβαίας διαχείρισης μεταξύ όλων των εταίρων της πολυγλωσσίας.

Αρχή της Σύσκεψης είναι να συνενώσει σε ένα ίδιο κίνημα αρμόδιους, ερευνητές και μέλη της πολιτικής κοινότητας για να θέσουν με σαφήνεια τα γλωσσικά ζητήματα στο πλαίσιο των πολιτικών, πολιτισμικών, οικονομικών και κοινωνικών διακυβευμάτων τους σε επίπεδο ευρωπαϊκών θεσμών και κάθε κράτους μέλους.

Επέτρεψε επίσης τη σύνταξη ενός Ευρωπαϊκού Χάρτη της Πολυγλωσσίας που περάτωσε το στάδιο των διαβουλεύσεων και σήμερα υποβάλλεται για έγκριση.

Το κείμενο αυτό θα κατατεθεί, κατά τη διάρκεια της Δεύτερης Ευρωπαϊκής Σύσκεψης για την Πολυγλωσσία, στις διάφορες ευρωπαϊκές και εθνικές αρχές. Μπορεί να συνοδεύεται από σχέδια νομοθετικών και κανονιστικών κειμένων.

Έχει προβλεφθεί η μετάφρασή του σε όλες τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η εμβέλεια του κειμένου αυτού ξεπερνά το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διότι επαναβεβαιώνει οικουμενικά δικαιώματα.

<https://www.observatoireplurilinguisme.eu/>

OEP
3 rue Segond, 94300, Vincennes, France
<https://www.observatoireplurilinguisme.eu/>
Courriel : contact@observatoireplurilinguisme.eu
Mobile : 33 (0)6 35 28 12 26

Προλεγόμενα

Στο κείμενο που ακολουθεί συμφωνούμε να ορίζουμε ως πολυγλωσσία τη χρήση περισσότερων της μίας γλωσσών από το ίδιο άτομο. Η έννοια αυτή διαφοροποιείται από εκείνη της πολλαπλογλωσσίας που σημαίνει συνύπαρξη πολλών γλωσσών στους κόλπους μιας κοινωνικής ομάδας. Μια πολύγλωσση κοινωνία αποτελείται στην πλειοψηφία της από άτομα που μπορούν να εκφράζονται σε διάφορα επίπεδα ικανότητας σε πολλές γλώσσες, δηλαδή άτομα πολλαπλόγλωσσα ή πολύγλωσσα, ενώ μια πολλαπλόγλωσση κοινωνία μπορεί να αποτελείται στην πλειοψηφία της από μονόγλωσσα άτομα που αγνοούν τη γλώσσα του άλλου.

Γιατί η πολυγλωσσία;

Βασική επιτέλεση της δημοκρατικής ιθαγένειας, η πολυγλωσσία είναι στην Ευρώπη η πλέον επιθυμητή και αποτελεσματική μορφή επικοινωνίας στο χώρο του δημόσιου διαλόγου: μεταφέρει αξίες ανοχής και αποδοχής των διαφορών και των μειονοτήτων. Συνυφασμένες με την ενεργό ευρωπαϊκή ιθαγένεια, η γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία είναι συνεπώς μια συνισταμένη θεμελιώδους σημασίας για την ευρωπαϊκή ταυτότητα.

Η γλώσσα παραμένει προνομιούχο μέσο πρόσβασης σε κάθε πολιτισμό. Χωρίς να είναι ποτέ εξαντλητική ούτε τέλεια, η μετάφραση δεν αντικαθιστά την άμεση προσφυγή στις μορφές έκφρασης της γλώσσας προέλευσης. Λόγω του ότι είναι φορέας πολιτισμού, η γλώσσα ανοίγεται σε διάφορες θεωρήσεις του κόσμου. Συνεπώς, η πολύγλωσση δεξιοότητα θεμελιώνει την αλληλοκατανόηση. Αντί να χρησιμοποιείται μια τρίτη γλώσσα μεταξύ δύο ομιλητών διαφορετικών γλωσσών, η κατανόηση θα είναι πάντοτε καλύτερη όταν κάθε ομιλητής γνωρίζει τη γλώσσα του άλλου τόσο σε πληροφοριακό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο. Η πραγματική αλληλοκατανόηση δεν μπορεί να βασίζεται παρά μόνο στην από κοινού κατανομή των γλωσσών πολιτισμού.

Οφελιμιστικοί στόχοι δεν μπορούν να καθορίζουν τη μοίρα των γλωσσών. Καθώς η κυρίαρχη θεώρηση της παγκοσμιοποίησης τείνει προς το μονοπώλιο μιας μόνο εργαλειοποιημένης γλώσσας επικοινωνίας,

οφείλουμε να επιβεβαιώσουμε την ανωτερότητα μιας πολυγλωσσίας που στηρίζεται στις γλώσσες πολιτισμού.

Στην εποχή της αμφιλεγόμενης παγκοσμιοποίησης, όπου η βιοποικιλότητα αποτελεί πρωταρχικό μέλημα, η γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία πρέπει να επιβληθούν ως προτεραιότητα. Τα δύο ζητήματα πηγάζουν από την ίδια προβληματική.

Οι αρχές της πολυγλωσσίας διατυπώθηκαν σε διάφορες δηλώσεις και διακηρύξεις καθώς και σε εθνικά και διεθνή νομικά έγγραφα ποικίλης εμβέλειας στα οποία αναφέρονται η παρούσα δήλωση και το παρόν πρόγραμμα δράσης, ειδικότερα:

- Σε επίπεδο διεθνών οργανισμών:

- Ψηφίσματα υπέρ της διγλωσσης εκπαίδευσης που υιοθετήθηκαν κατά τη 18η και 19η Γενική Διάσκεψη της ΟΥΝΕΣΚΟ (1974-1976).

- Συγκρότηση, από το εκτελεστικό συμβούλιο της ΟΥΝΕΣΚΟ, τον Οκτώβριο του 1998, Συμβουλευτικής Επιτροπής για το γλωσσικό πλουραλισμό και την πολύγλωσση εκπαίδευση.

- Ψήφισμα 12 που υιοθετήθηκε κατά την 30ή Γενική Διάσκεψη της ΟΥΝΕΣΚΟ στις 6 Νοεμβρίου 1999 αναφορικά με την υλοποίηση μιας παγκόσμιας γλωσσικής πολιτικής βασισμένης στην πολυγλωσσία.

- Παγκόσμια Διακήρυξη της ΟΥΝΕΣΚΟ για την πολιτισμική πολυμορφία (2 Νοεμβρίου 2001), ειδικότερα το άρθρο 6 και οι κατευθυντήριες γραμμές ενός προγράμματος δράσης για την ενεργοποίηση της Παγκόσμιας Διακήρυξης της ΟΥΝΕΣΚΟ πάνω στην πολιτισμική πολυμορφία, ειδικότερα τα άρθρα 5, 6, 7, 10 και 13.

- Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ για τη διαφύλαξη και προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμικών εκφράσεων (20 Οκτωβρίου 2005).

- Ψήφισμα για την πολλαπλογλωσσία που υιοθετήθηκε από την 54η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (17/9/1999).

- Ευρωπαϊκός Χάρτης των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης στις 24 Ιουνίου 1992 και αιτείται από τα Κράτη και τις Περιφέρειες να παρέχουν στις κοινότητες περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών τα μέσα της γλωσσικής τους ύπαρξης, επαγρυπνώντας για τις εθνικές γλώσσες

που εξασφαλίζουν την ενότητα όσον αφορά την επικοινωνία σε κάθε χώρα.

- Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Πρόταση του Συμβουλίου των Υπουργών Παιδείας των Δώδεκα το 1984 που συνιστά την «πρακτική γνώση δύο γλωσσών πέρα από τη μητρική γλώσσα».
- Πρόταση που ψηφίστηκε από τη Συνέλευση των Περιφερειών της Ευρώπης (ΣΠΕ) στη Μαδρίτη στις 2 Ιουνίου 1989, η οποία προτείνει μια προσθήκη στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αναφορικά με το δικαίωμα όλων σε μια δίγλωσση εκπαίδευση.
- Ψήφισμα του Συμβουλίου της 31ης Μαρτίου 1995 για τη βελτίωση και διαφοροποίηση της διδασκαλίας των γλωσσών δυνάμει του οποίου κάθε μαθητής, κατά γενικό κανόνα, πρέπει να έχει τη δυνατότητα εκμάθησης τουλάχιστον δύο γλωσσών της Ένωσης εκτός από τη μητρική του γλώσσα.
- Λευκή Βίβλος της Επιτροπής του 1995 με τίτλο *Διδασκαλία και μάθηση : προς την κοινωνία της γνώσης*.
- Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1995 πάνω στη γλωσσική πολυμορφία και την πολυγλωσσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ψήφισμα του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1997 για την προσχολική ή ημι-προσχολική εκμάθηση των γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Δήλωση και Πρόγραμμα αναφορικά με την εκπαίδευση στη δημοκρατική ιθαγένεια (CM (99) 76), Επιτροπή των Υπουργών, 7 Μαΐου 1999.
- Απόφαση αριθ. 1934/2000/EC του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2000 για το Ευρωπαϊκό Έτος Γλωσσών 2001.
- Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας (23-24 Μαρτίου 2000) που περιλαμβάνει τις ξένες γλώσσες σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για τον ορισμό βασικών δεξιοτήτων.
- Άρθρο 22 του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων, εγκεκριμένου από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, που διατυπώνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα σέβεται την πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.
- Πρόγραμμα εργασίας, έγγραφο του Συμβουλίου 5680/01 της 14ης Φεβρουαρίου 2001, σελ. 14, «συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης».

▪ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 14ης Φεβρουαρίου 2002 για την προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας και της εκμάθησης των γλωσσών στο πλαίσιο της υλοποίησης των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Γλωσσών 2001.

Επιπροσθέτως, χωρίς να αναφέρονται ρητά τα γλωσσικά δικαιώματα, καθίσταται σαφές ότι τα πολιτισμικά δικαιώματα, που προβλέπονται από πολυάριθμα εθνικά και διεθνή νομικά έγγραφα, συνεπάγονται την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών μέσω του λόγου και της εικόνας και συνεπώς προϋποθέτουν τη γλωσσική πολυμορφία.

Πολυγλωσσία και πολιτική Ευρώπη

Η πολυγλωσσία είναι αδιάσπαστη από τη διαβεβαίωση μιας πολιτικής Ευρώπης.

Η Ευρώπη είναι πλούσια λόγω της πολυμορφίας της, πολυμορφία γεωγραφική και πολυμορφία πολιτισμική και γλωσσική. Η πολυμορφία αυτή ωστόσο δεν αποκλείει την ένταση των ανταλλαγών και την ανάδειξη μιας ευρωπαϊκής συνείδησης με ρίζες σε μια αρχαία, κοινή ιστορία, που υπήρξε συχνά πολυτάραχη στο παρελθόν.

Δεδομένου ότι οι γλώσσες δεν διαχωρίζονται από τον πολιτισμό, η ταυτότητα της Ευρώπης αποτελείται από τους πολιτισμούς και τις γλώσσες της, αρχαίες και σύγχρονες.

Η Ευρώπη συνεπώς δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς το σεβασμό των γλωσσών που την απεικονίζουν και την εμπυχώνουν και δεν μπορεί να εγκλειστεί στο καλούπι ενός συρρικνωτικού οικονομισμού.

Προτάσεις

Στο πλαίσιο της λειτουργίας των θεσμών, η θέση υπέρ της πολυγλωσσίας συνεπάγεται ξεκάθαρες επιλογές όσον αφορά τις γλώσσες εργασίας και διαδικασιών. Δεν μπορούμε απλά να αρκεστούμε στις διαβεβαιώσεις αρχής του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων υπέρ της πολυγλωσσίας. Σεβόμενοι το γράμμα και το πνεύμα του κανονισμού αρ.1 του Υπουργικού Συμβουλίου της 6^{ης} Οκτωβρίου 1958 που καθορίζει το γλωσσικό καθεστώς της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το ζήτημα των γλωσσών εργασίας πρέπει να

αντιμετωπιστεί με έναν τρόπο που να είναι πλήρως λειτουργικός και σύμφωνος προς τις επιλογές που εκφράζουν την ταυτότητα της Ευρώπης μέσα από την πολυμορφία της και διασφαλίζουν την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ των γλωσσών και των πληθυσμών. Πρέπει να εκπονηθεί ένα γενικό πλαίσιο που θα καθορίζει τα κριτήρια και τους κανόνες που μπορούν να εφαρμοστούν όσον αφορά την πολυγλωσσία.

Ένας διαμεσολαβητής γλωσσών πρέπει να θεσμοθετηθεί. Θα εξετάζει τις ατομικές και συλλογικές καταγγελίες και θα συντάσσει ετήσια αναφορά αξιολόγησης των κοινοτικών ενεργειών που αφορούν το σεβασμό των κανόνων της πολυγλωσσίας που έχουν θεσπιστεί.

Το σύνολο των νομικών εγγράφων για την υποστήριξη των διαδικασιών όπως οι δημοπρασίες και τα διάφορα είδη συμβολαίων θα συντάσσεται είτε σε όλες τις επίσημες γλώσσες είτε στις γλώσσες διαδικασιών. Οι απαντήσεις πρέπει να μπορούν να παρέχονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες.

Αν το πολιτισμικό πεδίο πρέπει να εξακολουθήσει να υπάγεται στην εθνική αρμοδιότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να προωθήσει κάθε είδους ενέργεια που επιτρέπει την αξιοποίηση του πλούτου των πολιτισμών της ως πρώτιστου πλούτου της Ευρώπης.

Η αρχή της πολυγλωσσίας πρέπει να περιληφθεί στα έγγραφα ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πρακτική που επιβάλλει στα νέα κράτη μέλη να καταθέτουν το φάκελο υποψηφιότητάς τους συνταγμένο στην αγγλική γλώσσα είναι απαράδεκτη. Χρειάζεται να επιμείνουμε στην εφαρμογή των άρθρων 2 και 3 του κανονισμού αριθ. 1.

Οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να δίνουν το παράδειγμα στις μεταξύ τους σχέσεις και στις σχέσεις τους με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Πολυγλωσσία, γνώση και αναγνώριση του άλλου

Η πολυμορφία των γλωσσών εξασφαλίζει την ποικιλία και τον πλούτο των αναπαραστάσεων.

Η γλώσσα είναι η βασική πηγή της γνώσης του άλλου και δεν θα έπρεπε να περιορίζεται σε έναν απρόσωπο κώδικα. Η γλώσσα μπορεί να αναφέρεται στην αντικειμενική πραγματικότητα, αλλά μεταφέρει επίσης στη διαπροσωπική επικοινωνία, τις μνήμες, τις αξίες, τις ευαισθησίες, τα αισθήματα, τις συμπεριφορές, ό,τι αποτελεί την πρωτοτυπία μιας σχέσης και το πολιτισμικό και προσωπικό της φορτίο. Επιπλέον, οι γλώσσες εκφράζουν έννοιες που δεν είναι πάντοτε ισοδύναμες από τη μία στην άλλη γλώσσα και δεν μπορούν ορισμένες φορές να μεταφραστούν χωρίς ανασύνταξη των νοητικών και πολιτισμικών πλαισίων αναφοράς. Η γλώσσα δεν είναι μόνο ένα εργαλείο επικοινωνίας, είναι κυρίως δημιουργός σημασιών και γεννήτωρ αναπαραστάσεων.

Αντίθετα, η μία και μοναδική γλώσσα διεθνούς επικοινωνίας δεν εγγυάται σε καμία περίπτωση την αλληλοκατανόηση και τη γνώση του άλλου.

Προτάσεις

① Ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο των μελετών και ερευνών σχετικά με την πολυγλωσσία, τη διαπολιτισμικότητα και τη συγκριτική ανάλυση των γλωσσών και των πολιτισμικών τους εκφράσεων.

① Πολλαπλασιασμός των πρακτικών για τη «γλωσσική αφύπνιση». Οι πρακτικές αυτές επιτρέπουν, λόγω της επαφής του μαθητή με πολλές ζωντανές γλώσσες, μια αποστασιοποίηση από τη μητρική γλώσσα, πράγμα που βελτιώνει τη γνώση της γλώσσας του και ευνοεί την εκμάθηση των άλλων.

① Αξιοποίηση των γνώσεων και των σωστών τακτικών των σχολικών μηχανισμών οι οποίες, όπως συμβαίνει με τα Διεθνή Τμήματα (Sections internationales)¹ στη Γαλλία, επιτρέπουν μια πραγματικά ομαλή άσκηση της πολυγλωσσίας που συνδυάζεται με την πολυπολιτισμικότητα.

① Δυναμική επιδίωξη της ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ σχολείων διαφορετικών χωρών πάνω σε παιδαγωγικά προγράμματα, που θα περιλαμβάνουν γλωσσικές δραστηριότητες κάνοντας πλήρη

¹ Τα Διεθνή Τμήματα (Sections internationales) παρέχουν, από το δημοτικό σχολείο έως το απολυτήριο, μαθήματα γλώσσας που ενισχύονται με καθηγητές φυσικούς ομιλητές της διδασκόμενης γλώσσας και μη γλωσσικά μαθήματα που διδάσκονται στην ξένη γλώσσα. Έχουν επίσης ένα συγκεκριμένο αριθμό μαθητών φυσικών ομιλητών της γλώσσας που διδάσκεται. Λειτουργούν στη Γαλλία δυνάμει διεθνών συμφωνιών με δέκα διαφορετικές χώρες.

χρήση των νέων τεχνολογιών και του Διαδικτύου.

Πολυγλωσσία και ελευθερία

Η πολυγλωσσία είναι μια ελευθερία.

Η πολυγλωσσία είναι μια ελευθερία, όπως θεμελιώδη ελευθερία αποτελεί και η πλήρης γνώση της μητρικής γλώσσας.

Δεν υπάρχει κατανόηση του κόσμου χωρίς τη μεσολάβηση της γλώσσας. Η γνώση μιας ή περισσότερων ξένων γλωσσών διευρύνει σημαντικά το οπτικό πεδίο των ατόμων και ανοίγει το δρόμο προς την καλύτερη κατανόηση των σύγχρονων κοινωνιών και προβλημάτων. Για το παιδί, όπως και για τον ενήλικα, ο λόγος δεν διαχωρίζεται από τη σκέψη και την επικοινωνία: είναι μια δύναμη και η πρόσβαση στην ελευθερία.

Προτάσεις

Απαραίτητη ενέργεια στον τομέα αυτό είναι η αλλαγή της θέσης της γλώσσας στην κλίμακα των αξιών και στην αντίληψη της εκπαιδευτικής πράξης. Η κατοχή της μητρικής γλώσσας, σε ορισμένες περιπτώσεις και δύο μητρικών γλωσσών, αποτελεί βασική ελευθερία.

Η γνώση πολλών γλωσσών, σε όποιο βαθμό ικανότητας και αν υπάρχει, είναι μια πρόσθετη ελευθερία μέσα σε έναν ανοιχτό κόσμο και μια αναγκαιότητα μέσα στα σύγχρονα ευρωπαϊκά συμφραζόμενα.

Το μήνυμα αυτό πρέπει να αναλάβει να το μεταδώσει ο εκπαιδευτικός κόσμος και πρέπει να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια προς τα μέσα επικοινωνίας που οφείλουν να πειστούν για το θεμελιώδη ρόλο της γλώσσας στη δημιουργία ενός υγιούς κοινωνικού ιστού.

Πολυγλωσσία και ευρωπαϊκές ταυτότητες

Η πολυγλωσσία είναι το μέσο για να επιβεβαιωθεί στην Ευρώπη η διαιώνιση των εθνικών οντοτήτων, προνομιακού χώρου για την άσκηση της ιθαγένειας.

Αν η Ευρώπη του εμπορίου μπορεί να συμβιβαστεί, όχι ακινδύνως, με μια γλώσσα-όχημα, η πολιτική Ευρώπη και η Ευρώπη των πολιτών δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την αμοιβαία γνώση και την αλληλοκατανόηση των ευρωπαϊκών λαών. Αυτή η γνώση και αυτή η αλληλοκατανόηση δεν μπορούν να εδραιωθούν παρά μόνο μέσω των γλωσσών πολιτισμού.

Δεν μπορεί να υπάρχει μια μόνο γλώσσα για την Ευρώπη. Η Ευρώπη πρέπει να βρει την πληρότητά της αρνούμενη να σκέφτεται και να εργάζεται χρησιμοποιώντας τις γλώσσες των σημερινών ή των μελλοντικών υπερδυνάμεων, ιδιαίτερα όταν οι γλώσσες αυτές είναι μειονοτικές στην Ευρώπη.

Προτάσεις

Κατά την ανάληψη της υπηρεσίας τους, πρέπει να απαιτείται από τους εθνικούς δημοσίους υπαλλήλους των οποίων οι αποστολές τους υποχρεώνουν να παρεμβαίνουν σε διάφορες διεθνείς Αρχές, ένα καλό επίπεδο ικανότητας στις γλώσσες που να ανταποκρίνεται στα κριτήρια της ευρωπαϊκής πολυγλωσσίας.

Οι γλωσσικές δεξιότητες των ευρωπαϊκών δημοσίων υπαλλήλων πρέπει να ενισχυθούν ώστε να εξασφαλιστεί η ουσιαστική πολυγλωσσία στη λειτουργία των οργάνων. Καμιά ανακοίνωση για πλήρωση κενής θέσης εργασίας δεν πρέπει να περιλαμβάνει την αναφορά «*English native speaker or equivalent only*», διότι πρόκειται για παραβίαση της αρχής της ισότητας. Οι γλωσσικές δεξιότητες των ευρωπαϊκών δημοσίων υπαλλήλων πρέπει να επιδεικνύονται καταλλήλως (κατάλογος, σήμανση, διακριτικά σήματα, κτλ.) και πρέπει να αξιοποιούνται επαγγελματικά.

Τα κράτη μέλη πρέπει να καταστήσουν ουσιαστική την πολυγλωσσία και να δεσμευτούν να υλοποιήσουν εθνικά σχέδια δράσης.

Πολυγλωσσία, πολιτισμός και ιθαγένεια

Η πολυγλωσσία είναι μια θεμελιώδης πηγή του αισθήματος της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

Η γλώσσα, πηγή γνώσης του άλλου, αποτελεί επίσης την οδό για την αναγνώρισή του ως πολίτη. Η ιθαγένεια συνεπάγεται τη θέληση να μοιραζόμαστε κοινές αξίες και ένα συλλογικό πεπρωμένο. Μια ενεργός ευρωπαϊκή ιθαγένεια, ως συμπλήρωμα της εθνικής ιθαγένειας, δεν νοείται χωρίς μια αύξηση και μια εμβάθυνση των ανταλλαγών σε επίπεδο λαών και ατόμων των οποίων κύριο όχημα είναι η γλώσσα.

Η συμμετοχή των πολιτών στην εκπόνηση των ευρωπαϊκών πολιτικών εξαρτάται από την ικανότητά τους να συμμετέχουν στο δημόσιο και πολιτικό διάλογο της Ευρώπης. Η ικανότητα αυτή συνεπάγεται μια πολύγλωσση δεξιότητα, δηλαδή την ικανότητα διάδρασης με αποτελεσματικό και κατάλληλο τρόπο με τους άλλους πολίτες της Ευρώπης.

Η επιθυμία για τη γλώσσα - τη δική του και του άλλου ή των άλλων όταν γίνονται κοινές γλώσσες - μπορεί να γίνει ένας ισχυρός μοχλός για την ένταξη και το άνοιγμα στην Ευρώπη.

Προτάσεις

Εισαγωγή της διαπολιτισμικής διάστασης στην αγωγή του πολίτη, συνεπώς και της πολυγλωσσίας, ως θεμελιώδους πηγής του αισθήματος της ιθαγένειας, και αυτό πέρα από το γεγονός ότι η γλωσσική ενότητα ιστορικά υπήρξε η βάση της εθνικής ενότητας και ιθαγένειας.

Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει:

① Αναθεώρηση των σχολικών προγραμμάτων ιστορίας και γεωγραφίας, των αποκαλούμενων ξένων γλωσσών, αλλά και των γλωσσών διδασκαλίας και αγωγής του πολίτη, ώστε να είναι βέβαιο ότι λαμβάνεται υπόψη ικανοποιητικά η ιδιαίτερη αυτή διαπολιτισμική διάσταση στην Ευρώπη. Είναι επίσης απαραίτητη η ενθάρρυνση της διαθεματικής εργασίας των διδασκόντων για να μπορέσουν οι μαθητές να δουν πώς γίνεται αντιληπτή στις ξένες χώρες όπου μιλούν άλλες γλώσσες η παιδεία που αποκτούν.

① Υποστήριξη των πολιτιστικών εκδηλώσεων με διαπολιτισμικά περιεχόμενα.

① Προώθηση της ανάπτυξης μιας προσφοράς τηλεοπτικών προγραμμάτων με διαπολιτισμικό χαρακτήρα.

① Αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που κατέχει ευρωπαϊκές γλώσσες και ξένες

γλώσσες σύμφωνα με τους στόχους της Διαδικασίας της Λισαβόνας.

① Συγγραφή και διδασκαλία της ιστορίας των ευρωπαϊκών εθνών και πολιτισμών ως συντελεστών της ιστορίας της Ευρώπης.

Πολυγλωσσία και διεθνείς σχέσεις

Η πολυγλωσσία είναι μία από τις απαντήσεις στη «σύγκρουση των πολιτισμών» και στις διάφορες μορφές πολιτικής, οικονομικής και πολιτισμικής ηγεμονίας.

Η πολυγλωσσία αλλάζει την αντίληψη και τη δομή των διεθνών σχέσεων. Διότι διακατέχεται από αξίες ανοίγματος στον άλλο, υποκαθιστά την ψυχολογία της αντιπαράθεσης και της σύγκρουσης των συμφερόντων με το πνεύμα διαλόγου και οικοδόμησης ενός κοινού μέλλοντος.

Μια μόνο γλώσσα ως διεθνής γλώσσα επικοινωνίας δεν αποτελεί με κανέναν τρόπο εγγύηση διαλόγου και ειρήνης. Είναι, αντιθέτως, η έκφραση μιας κυριαρχίας.

Προτάσεις

Η χρήση πολλών γλωσσών πρέπει να ενθαρρύνεται από όλες τις διεθνείς αρχές και σε όλες τις διεθνείς πολιτικές, οικονομικές, πολιτιστικές και επιστημονικές εκδηλώσεις, συναντήσεις και συναθροίσεις. Οι τρόποι χρήσης πρέπει να ορίζονται και να προσαρμόζονται ανάλογα με τα συμφραζόμενα.

Η απατηλή ευκολία μιας μόνο γλώσσας διεθνούς επικοινωνίας στους διεθνείς οργανισμούς πρέπει να απορρίπτεται. Η πολύγλωσση εναλλακτική λύση είναι ρεαλιστική, από τη στιγμή που έχει αποκτηθεί ένα επαρκές επίπεδο γλωσσικών ικανοτήτων. Ο ορισμός των επίσημων γλωσσών ή των γλωσσών εργασίας πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά και λογικά κριτήρια. Στην καθημερινή πράξη, η προσφυγή στην πρακτική της αλληλοκατανόησης (καθένας εκφράζεται κατ' επιλογή σε μία από τις γλώσσες που κατανοούν οι υπόλοιποι συμμετέχοντες) πρέπει να αναπτυχθεί.

Πολυγλωσσία, πολιτισμική πολυμορφία και επιστημονική ανάπτυξη

Η πολυγλωσσία αποτελεί βασικό στοιχείο της επιστημονικής καινοτομίας.

Στον τομέα της σκέψης, η δημιουργικότητα συνδέεται με τη μητρική γλώσσα και τον πολιτισμό. Οι επιστήμες του πολιτισμού είναι, σχεδόν εκ φύσεως, διαπολιτισμικές: κριτικές επιστήμες, αντλούν τη γνώση από τη διαφορά των γλωσσών και των πολιτισμικών παραδόσεων, διαφορά που τελικά αποτελεί το αντικείμενό τους.

Η ποικιλότητα συμπληρωματικών επιστημονικών προσεγγίσεων αποτελεί πηγή πλούτου μη προσβάσιμη από μια μόνο γλώσσα.

Προτάσεις

Στο επιστημονικό πεδίο, η χρήση μιας *Lingua franca* ή *υπηρεσιακής γλώσσας* πρέπει να περιορίζεται στις διεθνείς ανταλλαγές. Πρέπει ωστόσο να βασίζεται στην αλληλοκατανόηση κάθε φορά που οι γλωσσικές γνώσεις των συμμετεχόντων το επιτρέπουν.

Παράλληλα, οι διάφορες εθνικές γλώσσες πρέπει να διατηρηθούν ως επιστημονικές γλώσσες, να ενθαρρυνθεί η χρήση τους και, στην εθνική επιστημονική δραστηριότητα, να εφαρμόζονται πλήρως. Ειδικά, η επιστημονική εκπαίδευση στα σχολεία και τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να παρέχεται τουλάχιστον στην εθνική γλώσσα. Τα επιστημονικά κείμενα θα πρέπει επίσης να συντάσσονται, στο μέτρο του δυνατού, στην εθνική γλώσσα. Χρειάζεται επίσης προώθηση των πολύγλωσσων επιστημονικών δημοσιεύσεων και ενθάρρυνση της μετάφρασης των επιστημονικών κειμένων.

Είναι απαραίτητη η υλοποίηση ενός ευρωπαϊκού συστήματος αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων και των κατάλληλων βάσεων δεδομένων, ώστε να αντισταθμιστεί η σημερινή υπεραξιολόγηση εξειδικευμένων περιοδικών και δημοσιεύσεων συνταγμένων στην αγγλική γλώσσα.

Για μια διαφοροποιημένη προσέγγιση της πολυγλωσσίας

Το δικαίωμα στη γλώσσα και στη γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία είναι αδιαίρετο.

Στο σημερινό στάδιο ανάπτυξης της ανθρωπότητας μπορούμε να διακηρύσσουμε ότι όλες οι γλώσσες, ως μαρτυρία της ανθρώπινης εμπειρίας, πρέπει να διαφυλαχθούν.

Όλες οι γλώσσες φυσικά δεν έχουν τον ίδιο προορισμό στις τάξεις των επιστημών, του εμπορίου ή των διεθνών σχέσεων, όλες ωστόσο αξίζουν να μελετηθούν, να χρησιμοποιηθούν, να διδαχθούν, ως σύστημα πνευματικής και πολιτισμικής αναφοράς που είναι ανοιχτό στον κόσμο. Το δικαίωμα στη γλώσσα και στη γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία είναι αδιαίρετο. Με επιβεβαιωμένη την αξία της διαπολιτισμικότητας και της πολυγλωσσίας, η προστασία και η ενθάρρυνση των μειονοτικών ή περιφερειακών γλωσσών δεν θα έπρεπε να γίνει σε βάρος των επίσημων γλωσσών και της αναγκαιότητας να τις μάθουμε. (Βλ. Ευρωπαϊκός χάρτης περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών).

Προτάσεις

Στα καταστατικά και στη λειτουργία των διεθνών οργανισμών, όλες οι γλώσσες δεν μπορούν να έχουν την ίδια υπόσταση. Στην πράξη, πρέπει να βρεθούν οι απαραίτητες ισορροπίες ώστε να επιτραπεί στις γλώσσες με μικρή εθνική και διεθνή εμβέλεια να απολαύσουν πλήρη αναγνώριση.

Πολυγλωσσία και οικονομική αποτελεσματικότητα

Η πολυγλωσσία είναι εχέγγυο οικονομικής προόδου σε έναν ειρηνικό κόσμο.

Η πολυγλωσσία ευνοεί την ανάπτυξη του εμπορίου σε έναν ειρηνικό κόσμο αν αποφεύγουμε την επιδίωξη αποκλειστικά του άμεσου κέρδους.

Εχέγγυο οικονομικής προόδου, η πολυγλωσσία είναι επίσης ένα ατομικό προσόν λόγω του πολιτισμικού και πνευματικού ανοίγματος που παρέχει. Από τη στιγμή που κατέχουμε τη μητρική μας γλώσσα, η πολυγλωσσία παρέχει μια ατομική ανάπτυξη και μια ικανότητα ανταλλαγής που ευνοούν την οικονομική και κοινωνική πρόοδο του καθενός.

Προτάσεις

Τα οικονομικά αποτελέσματα των γλωσσικών συμπεριφορών των επιχειρήσεων πρέπει να μελετηθούν ειδικότερα. Οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν την πολυγλωσσία με επιτυχία πρέπει να αποτελέσουν παράδειγμα.

Η εκπόνηση σχεδίων ανάπτυξης για την εκπαίδευση στις γλώσσες μέσα στις επιχειρήσεις πρέπει να ενισχυθεί.

Είναι σημαντικό να εξηγήσουμε στις οικογένειες ότι η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση εγγύηση επιτυχίας για τα παιδιά τους και ότι η εκμάθηση ζωντανών γλωσσών, συμπεριλαμβανομένης της πολιτισμικής τους διάστασης, δεν αποτελεί πολυτέλεια αλλά καλώς εννοούμενο συμφέρον.

Πολυγλωσσία και δικαίωμα στην εργασία

Κάθε εργαζόμενος πρέπει να έχει το δικαίωμα να εργάζεται χρησιμοποιώντας τη γλώσσα της χώρας στην οποία διαμένει.

Πρόκειται για ζήτημα σεβασμού των ατόμων στα οποία δεν μπορούμε να επιβάλουμε τη χρήση μιας ξένης γλώσσας σε όλα τα επίπεδα μιας επιχείρησης. Πρόκειται επίσης για ζήτημα ασφάλειας στην εργασία, διότι η σωστή κατανόηση των εντολών, των υποδείξεων και των οδηγιών χρήσης είναι βασική προϋπόθεση για την ασφάλεια. Η προϋπόθεση αυτή συνεπάγεται τη χρήση ή την προσφυγή στη γλώσσα που κατέχουμε καλύτερα. Πρόκειται, τέλος, για ζήτημα οικονομικής αποτελεσματικότητας.

Προτάσεις

Η επιβολή στο χώρο εργασίας μιας ξένης γλώσσας ως γλώσσας εργασίας εισάγει

διάκριση μεταξύ των εργαζομένων ανάλογα με τη γλωσσική τους ικανότητα, όταν η κατοχή της γλώσσας αυτής δεν αποτελεί αναγκαιότητα συνυφασμένη με το έργο ή την αποστολή που πρέπει να εκπληρωθεί.

Η θέσπιση νομοθετικών μέτρων στον τομέα αυτό είναι απαραίτητη, ο νόμος ωστόσο δεν αρκεί.

Ανήκει στη δικαιοδοσία των επαγγελματικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων και στις επιχειρήσεις να επιδεικνύουν ιδιαίτερη προσοχή. Η λύση που επιβάλλει στους μισθωτούς την εκμάθηση της ίδιας ξένης γλώσσας πρέπει να απορριφθεί.

Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί με το ζήτημα των μεταναστών εργαζομένων.

Το ζήτημα της γλώσσας και των γλωσσών στο χώρο εργασίας αποκτά διαστάσεις κοινωνικού διαλόγου.

Πολυγλωσσία και εκπαίδευση

Τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να προσφέρουν πολύγλωσση εκπαίδευση.

Η πρώτη αποστολή του Σχολείου είναι η εκμάθηση της ή των εθνικών γλωσσών, βάση κάθε μάθησης και θεμέλιο της κοινωνικής συνοχής. Επειδή μόνο η γλώσσα επιτρέπει την πρόσβαση στην κατανόηση του κόσμου, η επανεπένδυση στη γλώσσα, και ιδιαίτερα στη μητρική γλώσσα, πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα της εκπαίδευσης.

Από το νηπιαγωγείο έως το πανεπιστήμιο και τη συνεχή επιμόρφωση, το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να προσφέρει πολύγλωσση εκπαίδευση και να αναπτύσσει τις ικανότητες αυτόνομης μάθησης, απαραίτητες για την εκμάθηση νέων γλωσσών διά βίου. Η αποστολή αυτή δεν πρέπει να καταλήγει στην εκμάθηση μιας μόνο ξένης γλώσσας ως ελάχιστης γλώσσας επικοινωνίας, με στόχο κυρίως εμπορικό.

Οι οικογένειες πρέπει να διαφωτίζονται πλήρως σχετικά με τις επιλογές τους και να ευαισθητοποιούνται στη σπουδαιότητα των γλωσσικών διακυβευμάτων. Μία μόνο ξένη γλώσσα δεν είναι αρκετή.

Προτάσεις

Πρέπει, μέσω την έρευνας και της αξιολόγησης των πρακτικών, να εμπνεόμαστε από ό, τι καλύτερο γίνεται στον εν λόγω τομέα στοχεύοντας στην επίτευξη αποτελεσματικών δεξιοτήτων σε όλες τις πτυχές της γλωσσικής πρακτικής.

Τα πιο ευαίσθητα σημεία είναι τα ακόλουθα:

①Η επιβεβαίωση ότι η εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής είναι η βάση όλων των άλλων ειδών μάθησης, και η αποδοχή των συνεπειών.

①Η υπογράμμιση του θετικού ρόλου που διαδραματίζει η προσχολική ή ημι-προσχολική εκμάθηση ζωντανών γλωσσών στην κατοχή της μητρικής γλώσσας και των άλλων σχολικών μαθημάτων (π.χ. θετικές επιστήμες).

①Η εξαγωγή συμπερασμάτων από το γεγονός ότι ένα εκπαιδευτικό σύστημα που δεν προσφέρει εκμάθηση των ζωντανών γλωσσών, προσχολική ή ημι-προσχολική και αποτελεσματική διά βίου, προκαλεί ανισότητες ευκαιριών.

①Η ανάπτυξη της προσχολικής ή ημι-προσχολικής εκμάθησης τουλάχιστον μιας ακόμη ζωντανής γλώσσας εκτός από την εθνική γλώσσα.

①Η αποφυγή της μύησης στη διδασκαλία των ζωντανών γλωσσών ξεκινώντας από την πιο διαδεδομένη ξένη γλώσσα. Αν δεν είναι υποχρεωτική η αγγλική, πρέπει να ενθαρρύνεται η προσχολική ή ημι-προσχολική εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας.

①Η εφαρμογή καινοτόμων παιδαγωγικών μεθόδων.

①Η ανάπτυξη πολύγλωσσης και πολυπολιτισμικής προσέγγισης της εκπαίδευσης που βασίζεται σε διδάσκοντες φυσικούς ομιλητές, επιτρέποντας την εκμάθηση, από το νηπιαγωγείο, πολλών ξένων γλωσσών.

①Η ανάπτυξη της εκμάθησης πολλών γλωσσών, παράλληλα ή διαδοχικά, χάρη σε ευέλικτες, δομημένες, εξατομικευμένες μεθόδους, όπου ο μαθητής συμμετέχει στην επιμόρφωσή του και είναι καταρτισμένος όσον αφορά την αυτο-αξιολόγησή του.

①Η αύξηση των ευκαιριών για γλωσσικές και πολιτιστικές ανταλλαγές από το δημοτικό σχολείο. Οι ευκαιρίες αυτές μπορούν να πάρουν τη μορφή συστηματικής αδελφοποίησης και να αφορούν περισσότερο από δύο σχολεία.

①Η αξιοποίηση των πολλαπλών ταυτοτήτων και των μητρικών γλωσσών εκτός της εθνικής γλώσσας.

①Η υποστήριξη των πολιτιστικών οργανώσεων μεταναστών για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας της γλώσσας τους στην κοινότητα υποδοχής και η διευκόλυνση της ένταξής τους μέσω της διδασκαλίας της εθνικής γλώσσας.

①Η καλύτερη επιμόρφωση των διδασκόντων στην πολυγλωσσία και τη διαπολιτισμικότητα. Η προτροπή, με τον τρόπο αυτό, των διδασκόντων στη διεθνή κινητικότητα λαμβάνοντας τα απαραίτητα διοικητικά μέτρα. Αν ο στόχος για τους μαθητές είναι οι δύο γλώσσες, πέρα από τη μητρική, δεν μπορούμε να ζητούμε λιγότερα από τους διδάσκοντες. Η επιμόρφωση των διδασκόντων και η διεθνής κινητικότητα αποτελούν τη βασική προϋπόθεση για την επίτευξη της κατάλληλης προσφοράς. Πρέπει να δοθούν κίνητρα.

①Η αξιοποίηση και η ενθάρρυνση της εκπαίδευσης στο Σχολείο μέσω ξένων σχολικών προγραμμάτων που παρέχονται από διδάσκοντες που κατάγονται από την ξένη αυτή χώρα.

①Η προώθηση ενός πολύγλωσσου ευρωπαϊκού απολυτηρίου, σήμα αριστείας μιας εξέτασης που θα πληροί τα κριτήρια της πολυγλωσσίας, κατά το γαλλικό πρότυπο του Διεθνούς Απολυτηρίου.

①Η γενίκευση της εκμάθησης γλωσσών στην ανώτατη εκπαίδευση και η τροποποίηση πραγματικών μεθόδων πολύγλωσσης κατάρτισης με σεβασμό στην ισορροπία μεταξύ των γλωσσικών ικανοτήτων.

①Η διασφάλιση του ουσιαστικού προσανατολισμού των περιόδων άσκησης ERASMUS προς την πολυγλωσσία. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται στις περιόδους άσκησης ERASMUS θα πρέπει να είναι η γλώσσα της χώρας υποδοχής.

①Η διασφάλιση ότι οι σπουδαστές ERASMUS διαθέτουν ή αποκτούν ένα επίπεδο στη γλώσσα της χώρας υποδοχής που τους επιτρέπει να παρακολουθούν αποτελεσματικά τη διδασκαλία στη γλώσσα αυτή. Ο στόχος αυτός πρέπει να επιτευχθεί κατά προτεραιότητα με τη βελτίωση της υποδοχής των σπουδαστών.

①Η ανάπτυξη πραγματικής παιδείας στην αυτο-επιμόρφωση και αυτο-αξιολόγηση.

Πολυγλωσσία και μέσα επικοινωνίας

Τα μέσα επικοινωνίας οφείλουν να επιτρέπουν την έκφραση διαφόρων πολιτισμών.

Τα μέσα επικοινωνίας οφείλουν να επιτρέπουν την έκφραση διαφόρων πολιτισμών, πλούτου της ανθρωπότητας, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τη μαζική προβολή προγραμμάτων με χαμηλό κόστος που εκφράζουν πολιτισμικά πρότυπα με μονόπλευρο χαρακτήρα.

Τα μέσα επικοινωνίας πρέπει να λάβουν υπόψη τους τον ουσιαστικό ρόλο της γλώσσας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και στη δημιουργία κοινωνικών δεσμών.

Προτάσεις

①Καθιέρωση μιας Γιορτής γλωσσών και πολιτισμών.

①Προώθηση, αν υπάρχει ανάγκη μέσω ποσοστώςσεων, της προβολής ταινιών στην πρωτότυπη εκδοχή τους στους τηλεοπτικούς σταθμούς.

①Ευαισθητοποίηση των μέσων επικοινωνίας στη γλωσσική διάσταση των κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων.

①Ανάπτυξη της κοινοτικής υποστήριξης των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών και κινηματογραφικών παραγωγών.